

ZOMBORY LÁSZLÓ: TÉGLAG YÁR

A Dél-Magyarországi Képzőművészek Szervezete — melybe Szeged város, Csongrád és Békés megye legjobb festői, grafikusai és szobrászai tartoznak — egy esztendő megalakulása után most hozta létre első kollektív tárlatát. A kiállítás, vásárhelyi premierjét követően, ezúttal Szegeden, a Horváth Mihály utcai képtárban került bemutatásra. E rendezvénynek, a szervezeti összefogottság megerősítésének gondolatán kívüli főfeladata abban áll, hogy szakmai vonatkozásban és a közönség számára egyaránt lehetőséget adjon a délalföldi tájegység képzőművészetének arculat- és színvonalfelmérésére, jelen eredményeinek megállapítására, s további fejlődésének közös elősegítésére.

A rendezvény profilját — jellegének megfelelően — az Alföld táját és népét ábrázoló képek határozzák meg. A kiállítás műveiből sik vidéki környezetünk és az itt élő emberek sokszínű viszonya tükröződik. Mindez leginkább a vásárhelyi festők alkotásain mutatkozik meg. Őszi fényben elterülő rétek, tág horizontú alföldi síkságok, nyugtató csöndű udvarbelső és meszelt falú tanya részletek kapnak helyet vásznaikon. Van, aki fejkenedő parasztságokat örökít meg, mások pihenés közben rögtönöznek portré egy-egy öregemberről. Mondani valókat erőteljes színekkel tolmácsolják. Izzó koloritú festményeiket általában szűkszavú előadásmód, a hideg-meleg lokális színek határozzák meg.

A vásárhelyi művészek közül Kohán György, Németh József, Szalay Ferenc, Kajári Gyula, Fekete János és Hézős Ferenc emelkednek ki. Bár személy szerint ugyanannyian vesznek részt a bemutatkozáson, mint szegedi kollégáik, festményeik, rajzaik és kerámiáik ezekénél mégis több mint kétszeresére rugnak. Ami viszont a Tiszaparti város és Békés megye képzőművészeinek — Vinkler László, Erdélyi Mihály, Pintér József, Fontos Sándor, Dér István, Zombory László, Tóth Sándor, Koszta Rozália és Lipták Pál — pozitívumaként tudható be: a Tornyai örökét továbbvivőkét: elütrö nyelvezetű, stílusgazdag kompozíciókkal rendkívül változatos tettek a kiállítás anyagát.

Legtöbbjük alkotásán a részlethezesség mellőzve van. Annál nagyobb szerep jut a vonalak által hangsúlyozott szerkezetnek. Gondosan kimunkált stúdiumaik a jelenleg mögötti tartalmat igyekeznek feltárni. Esztétikai tudatosságuk nem akadályozza ösztönös művészi megnyilatkozásait. Színviláguk általában könnyedebb, derűsebb, jóval világosabb tónusokra épült, mint a drámai pikkordokat megütő, szenvedélyes hangú vásárhelyi piktúra. Voltaképpen a más-más hangszereken megszólaló „szín- és formazene” által válik az I. Délalföldi Tárlat értékebbé, többé a szokványos kiállítások sorozatából.

A Dél-Magyarországi Képzőművészek Szervezetének mostani tárlata színes és tartalmas kiállításnak mondható. Meglehet, hogy az egy mástól eltérő karakterű művek és a köztük fellelhető érték hullámzás nehezítik meg a részbenyomások szintetizálását. De végül is az a vélemény szilárdul meg bennünk, hogy nem volt hiábaváló a vidéki — így a délalföldi — művészeti élet átszervezése. Tájegységünk egykori munkacsoportjainak összevonása által ezeknél nemcsak

szervezeti vonatkozásban lett tágabb jogkörű és tekintélyesebb az itteni művészeti élet, hanem művészeti összetételében hasonlíthatatlanul differenciáltabbá vált. Ilymódon a kötetlenül dolgozó, de mégis összefogott helyi művészeink képesek arra, hogy demonstratív jellegű kiállításokon reálisan tükröztesék hazánk délalföldi térségének jellegzetes, s egyben változó, fejlődő természeti és társadalmi valóságát.

SZELESI ZOLTÁN

Hogy mik vannak!

Mióta a hírközlés eszköztárában, s a gyárak irodahelyiségeiben gyökeret vert a telefon, sok víz folyt le a Tiszán és bár sok gondot okozott a távbeszélőkészülék a beszélőknek, szerelőknek egyaránt, mégis az üzemi életben hasznos kapocs volt a külvilággal. A távbeszélődják rendezése óta viszont egyre többen állapítják meg: nem mindig hasznos a telefon. A beszélőknek igen, de a vállalatnak nem: ez a „maszek” beszélgetés. Ma már nem mindenki telefonálhat akkor,

amikor akar. Csak az erre jogosultak, vagy akik engedélyt és vonalat kapnak az üzemi központtól. Ha hivatalos beszélgetés, minden további nélkül, az ügyesebbjei, magánügyben is. A legjelentősebbjei minden alkalommal. Kitaposott ösvény már az, hogy a lakásán tartózkodó fedtettest hívják. Amikor a „főnök” letette a hallgatót, megvárják, míg újra bűgő hangot kapnak. Erre mondta a minap az egyik üzemi vezető: hogy mik vannak! Nehéz lenne

összesíteni az ilyen telefonálások számát és költségét, de annál könnyebb a hivatalos beszélgetések számba vétele. Láttam egy vállalati kimutatót: három hónap alatt 826 interurbán beszélgetést bonyolítottak le, felét sürgős jelzéssel. Vajon miért kellett ennyi távolsági beszélgetést lebonyolítani, amikor a levelezés olcsóbb. Bizonyára késtek az ügyintézés, vajon miért? — Jó lenne, ha az ilyen helyeken intézkednének.

N. P.

Jubilál a Corvina

Hazai szerzők — külföldi olvasók

Tíz esztendővel ezelőtt — 1955 januárja és július között — idegennyelvű könyvkiadó alakult Magyarországon. Célja az volt, hogy megismertesse a külföldi olvasót a magyar kultúra értékeivel, Magyarország múltjával, jelenével, politikai, gazdasági eredményeivel. E tíz év alatt az első évben 25 szerkesztővel, lektorral, szakemberrel működő kiadó — ma már nyolcvanban dolgoznak itt — összesen 1081 művet jelentet meg, mintegy 8 millió 420 ezer példányban. Az első évben még csak 51 művet adott ki a Corvina, 148 ezer példányban, tavaly, 1964-ben viszont már száznegyvenketőt, 1 millió 25 ezer példányban. Ezenkívül a Corvina sokáig, 1963-ig folyóiratokat is adott ki, többek között négy nyelven — angolul, franciául, németül és oroszul — a Magyar Szemlélt és a külföldön igen nagy tekintélynek örvendő *The New Hungarian Quarterly*-t, ezt a Magyarországi mai életét bemutató angol nyelvű folyóiratot.

Katonától a mai irodalomig

A Corvina elsősorban olyan könyveket ad ki idegen nyelven, amelyek magyarul már

Több mint ezer mű
Nyolcmillió 420 ezer példány

megjelentek. Kezdetben főképpen művészeti könyveket adott ki, később aztán szépirodalmi, irodalomtörténeti, néprajzi, politikai és ismeretterjesztő művek is jelentek meg a kiadó gondozásában. *Katona, Madách* főművéen kívül kiadta a Corvina egyebek között *Arany, Petőfi* több elbeszélő költeményét *Jókai, Mikszáth, Móricz, Karinthy, Móra, Kosztolányi, Szerb Antal* néhány regényét, s válogatást adott ki XX. századi líráink legnagyobb alakjának, *József Attilának* a műveiből. A mai magyar irodalmat is több kiadványában reprezentálja.

A legtöbb német nyelven

A Corvina kiadványai eddig 14 nyelven jelentek meg. Mind a művek, mind a példányszám tekintetében megelőzik a többi nyelvet a német nyelvű kiadványok. 433 mű, közel 1 millió példányban. Oroszul 147 — főképpen

képzőművészeti — mű jelent meg. Példányszámuk másfél millió volt. Francia és spanyol nyelven is szép számmal jelentek meg a Corvina kiadványai.

Közös kiadványok

A Corvinánál megjelent könyvek egy részét egyenesen a külföldi kiadás céljaira írta meg — hazai szerzőkkel — a kiadó. S jónéhány ezek közül a külföldi kiadók közösen kiadásban jelenik meg. A Corvina 13 ország 141 kiadóval áll kapcsolatban, működött és működik közre. Ezek a vele együttműködő kiadók: *Franciaországban, Lengyelországban, Nagy-Britanniában, az NDK-ban, az NSZK-ban, a Szovjetunióban, Svájcban, az USA-ban és Olaszországban* vannak.

A Corvina kiadványai külföldön is igen tekintélyesek. Az 1958-as brüsszeli világkiállításán *Nagydíjat* nyertek. Tavaly novemberben a Maina-Frankfurt-i Könyv-világkiállításán öt Corvina könyvet ezüstérmet. Nem is beszélve arról, hogy ezekről a kiadványokról világszerte számos meleg hangú elismerő cikk jelent meg a legkülönbözőbb napilapokban és folyóiratokban.

Három egyfelvonásos

Puccini operája, Petrovics Emil és von Einem balettje

A szegedi operaegyüttes az idén — műsortervben vállalt kötelezettségein, az új bemutatókon felül — minden nagyobb propaganda és reklám nélkül hajtott végre egy páratlanul dicséretes vállalkozást: előadta, felújította, bemutatta Puccini összes operáit. Méghozzá gondos és alapos felkészüléssel, igényesen, színvonalasan. Egy-egy ilyen felújítás premier-értékűvé és hangulatúvá vált, s többek között olyan emlékeztető sikereket hozott, mint például Szabó Miklós Cavaradossi alakítása a Toscában. A színház népszerű művésze ebben a felújításban talán a legjobb szegedi teljesítményét nyújtotta.

Angelica nővér

A sorozat most csütörtökön este az *Angelica nővér* bemutatójával befejeződött. A Manontól eddig az egyfelvonásosig futó kör ezzel bezárt. Az *Angelica nővér* azzal, hogy kizárólag csak női szereplői vannak, némiképp elüt Puccini többi operájától. A lényegben azonban megegyezik velük. Mindezenek előtt abban, hogy főhőse ennek is, akárcsak a Gianni Schicchi kivételével minden más Puccini-operának, a jellegzetes hölgy: a csodálatos szépségű, kíváncsi nő, aki végül is szerelmének áldozata lesz. Igaz, ebben az operában már csak az áldozatot látjuk. A főhős, Angelica egy komor kolostor rabja. De azért a cselekmény bonyolítása közben felsejlik múltjának egy-egy darabja. — Azé a múlté, amelyben a mai apáca kíváncsi és szép világi nő volt, s most tulajdonképpen ezért fizet. Mint Puccini többi hősnője: ő is az életével.

Természetesen nemcsak ennyi a hasonlóság. A zene is jellegzetes. Puccini, akárcsak a Toscában, itt sem sokat törődik a színhely, a környezet egyházi vonatkozásaival. Dallamformálása, harmóniaépítése most is erőteljesen világi, életszerű, lírai, romantikusan érzelmű és távol áll minden aszkézistól.

Az egyfelvonásost Sándor János rendezte. A színház fiatal rendezőjének ez volt az első operai munkája. Rendezését mindenekelőtt abból a szempontból éreztük jellegzetesnek, hogy roppant dinamikus. Színpadán nincsenek nagy, álló, mozdulatlan tabló, cselekményt, mozgást visz minden színpadképbe, s ezek még erőteljességükkel is jól illeszked-

és a vallásos jelen ellentétét kellett egységbe olvasztani, s ez, azt hisszük, meggyőzően valósult meg az alakításban.

Rögtön ezután a kiemelkedő sikerrel szereplő *Berdál* Valéria Nővérét kell említenünk. Szó se róla, hálás szerep ez. Szép zenét írt erre Puccini és színjátékos szempontból is érdekes. *Berdál* Valéria természetes bájjal és elragadó naivitással alakít ebben a szerepben, s játéka egy egész jellemet, sőt egy egész életet tükröz.

Turján Vilma Hercegaszszonyát, Ivánka Irén Szigorú nővérét, Kemény Klófi Főnőknőjét és Szabadits Judit Tanító nővérét emeljük még ki a népes szereplőgárdából.

A címszerepet Harmath Éva énekelte. A Norma Adalgisá-ját után újabb siker ez a művésznő pályáján. A feladat nem volt könnyű. Nemcsak énektechnikailag, hanem jellemformálás tekintetében sem. A világi múlt

nek ehhez a vallási környezetben játszódó világi tragédiához.

A címszerepet Harmath Éva énekelte. A Norma Adalgisá-ját után újabb siker ez a művésznő pályáján. A feladat nem volt könnyű. Nemcsak énektechnikailag, hanem jellemformálás tekintetében sem. A világi múlt

nek ehhez a vallási környezetben játszódó világi tragédiához.

Két világ

Petrovics Emilnek ezt a táncjátékát ugyan többször játszották már az Állami Balettintézet vizsgálódásaiban, de színházban még sohasem mutatták be. A szegedi előadás tehát tulajdonképpen ősbemutató. Szövegét Hidas Hedvig, az Állami Balettintézet igazgatója írta, s ő tervezte a koreográfiát is. Mint a cím is sejteti, két világ áll ebben a balettben egymással szemben: a könnyedség és a mélység. A felületes, gyorsan lángra lobbanó, de ugyanolyan gyorsan elmúló, elhamvadó és az igazi, tartós érzések. A koreográfia határozottan és világosan képviseli ezt a szembenállást.

Petrovics Emil gondolatgazdag és eredeti, bár néhol kissé Bartókos muzsikája érzésünk szerint már kevésbé. A balett és a zene között azért nincs ellentmondás, a lényeget tekintve mindkettő mondanivalója feltétlenül szinkronban van.

A szegedi balettgyűttes sikerült, hangulatos előadásban mutatta be a produkciót. Lászlav Andrea és B. Vera Ilona bravúros könnyedsége, Herda János alakításának lírai jellege, Lakos Ilona karakterisztikus jellemformálása és Tamásik László szimbolikus figurája alapozta meg a bemutató sikerét.

Medúza

(Siflis felv.)

A Medúza és nővérei. Jelenet von Einem táncjátékából

Nem a legszerencsésebbek a víz alatt játszódó balettek. Van belőlük egynéhány, Szegeden is láttunk már egyet, s közös hátrányuk, hogy a tenger mélyének világa és a mi emberi világunk közt igen sok áttételen keresztül jön és jöhet csak létre valamiféle kapcsolat. Így a lényeg, a mondanivaló világossága és tisztasága kerül ilyenkor veszélybe. Nem is beszélve arról, hogy egy ilyen világ színpadi megjelenítése mindig és elkerülhetetlenül magán hordoz bizonyos szecessziós, romantikus, dekadens hatásokat.

Ezért aztán bármennyire is jellegzetes a világhírű osztrák zeneszerző, Gottfried von Einem muzsikája — Danton halála című operáját már láttuk Szegeden —, bármennyire is kifejező, modern Hidas Hedvig koreográfiája, s bármennyire si-

került az előadás, maga az egész hazai ősbemutatóként látott produkció mégsem jelentős.

A cselekmény egy gonosz Medúza halálát meséli el, akit végül egy mitológiai alak, Perzeusz öl meg. A Medúzát és két nővérét karakterisztikus erővel — B. Vera Ilona, Lászlav Andrea és Lakos Ilona táncolja. Perzeusz: Imre Zoltán. Alakítása erőteljes, határozott. Halász: Gallovits Attila volt. A vándorok szerepét Sárossy György, Szekeres József, Tamásik László, Pálffy Lajos és Serley Iván táncolta.

A balettek muzsikáját határozott, biztos tudással Szalatsy István vezényelte, mindenütt a zenei mondanivaló, a hangulat szemléletes kifejezésére törekedve.

Ökrös László